

Asia: VN/23227/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Etua Oy lausuu hallituksen esityksen luonnoksesta kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta seuraavaa:

Edellinen, hallituksen esityksen 53/2020 pohjalta säädetty kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikainen muutos valmisteltiin suppealla lausuntokierroksella. Kyseinen muutos toteutettiin ilman asianmukaista vaikutusten arviointia ja Oikeusministeriön säädösvalmistelua koskevia ohjeita ei noudatettu.

Nyt lausunnolla oleva uusi hallituksen esitys kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta on niin ikään valmisteltu poiketen yllä mainituista säädösvalmistelua koskevista ohjeista. Poikkeavaa lainsäädäntömenettelyä on perusteltu asian kiireellisyydellä sekä sillä, että sidosryhmille on annettu kyselyn muodossa tilaisuus lausua edellisen väliaikaisen muutoksen vaikutuksista liiketoimintaan.

Hallituksen esitys ei perustele tarkemmin asian kiireellisyyteen johtaneita tekijöitä, mutta nopean aikataulun voidaan olettaa johtuvan yksinomaan edellisen tilapäisen lainsäädännön päättymisestä 31.12.2020. Edellisen muutoksen etukäteen tiedossa ollutta määräajan päättymistä ei voida pitää hyväksyttävänä perusteluna puutteelliselle kuulemiselle. Molemmat ehdotukset ovat valmisteltu Oikeusministeriössä keväällä 2020 ja alkuperäisen tilapäisen korkokattosäätely päättyminen on näin ollen ollut tiedossa kevästä 2020 lähtien eikä aikataulua voida pitää kiireellisen säätelyn edellyttämänä perusteluna.

Lainsäädäntövalmistelun osalta on syytä huomata myös, että keväällä 2020 tuolloista kuluttajansuojalain tilapäistä korkokattoa perusteltiin poikkeusoloilla. Vaikka COVID-19 epidemia ei

ole vielä ohi ja sen haitalliset vaikutukset näkyvät yleisessä taloudellisessa tilanteessa, on yhteiskunnassa palautettu monilta osin normaaliin tilanteeseen, eikä tilapäisten lakien tarvetta ole enää aiheellista perustella poikkeusoloilla. Tästä johtuen myös lainsäädännön valmistelussa tulisi palata normaalioloihin ja noudattaa säädösvalmistelua koskevaa ohjeistusta sekä lainsäädännön sisällön osalta pitää kiinni oikeusvaltion ja perustuslain periaatteista.

Lainatuotteiden tasapuolinen kohtelu

Keväällä 2020 säädetty tilapäinen lakimuutos rajasi hyödykesidonnaiset luotot tilapäisen korkokaton soveltamisalan ulkopuolelle ja määräsi yleisestä kulutusluottojen suoramarkkinointikiellosta. Nyt ehdotetun suoramarkkinointikiellon ulkopuolelle ehdotetaan rajattavaksi hallituksen esityksen luonnoksen mukaan hyödykesidonnaisten luottojen markkinointi hyödykkeen markkinoinnin ja sen ostamisen yhteydessä. Toisin sanoen hyödykesidonnaiset luotot jätetään käytännössä kokonaan ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Tämä johtaisi tilanteeseen, jossa luotoksi kuluttamisen suoramarkkinointi olisi sallittua ja siitä perittävät korot saavat olla kaksi kertaa korkeammat kuin rahaluottojen.

Edellä kuvattu tilanne johtaa siihen, että kuluttajille tarjottavien luottojen kilpailu rajoittuu merkittävästi, koska kuluttajalle jää entistä useammin valittavakseen ainoastaan hyödykkeen myyjän tai tämän yhteistyökumppanin tarjoama, korkeampikorkoinen hyödykesidonnainen luotto.

Huomioitavaa asiayhteydessä on, että hyödykesidonnaisia luottoja tarjotaan myös entuudestaan ylivelkaantuneille kuluttajille – hyödykesidonnaista luottoa on mediassa olleiden tietojen perusteella nykyisin mahdollista saada, vaikka kuluttajalla olisi maksuhäiriömerkintä ja vaikka kuluttaja olisi huomattavan ylivelkaantunut. Hyödykesidonnaisen luoton suoramarkkinointi ja tästä mahdollisuudesta tiedottaminen luottotiedottomalle ja taloudellisissa vaikeuksissa olevalle kuluttajalle suoraan on täten ehdotetun lakimuutoksen mukaan sallittua. Näillä lähtökohdilla lakiesityksen ei voida katsoa suojelevan kuluttajia ylivelkaantumiselta ja taloudellisilta ongelmilta. Myöskään hintasääntelyn soveltamisalan laajuuden ei mielestämme voida enää katsoa olevan riittävän laaja, jotta sääntelyn tavoitteet kokonaisuutena toteutuisivat.

Hyödykesidonnaisten luottoja on käytetty rahavarojen hankkimiseen ostamalla helposti käteiseksi muutettava tuote luotolla ja myymällä se eteenpäin ostohintaa halvemmalla. Tällainen hyödykesidonnaisen luoton hyödyntäminen rahavarojen hankkimiseen voi yleistyä jatkossa, mikäli rahaluottojen korkotaso ja siten myös luotonsaanti eroaa näin merkittävästi hyödykesidonnaisista luotoista.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on lisäksi todettu, että joidenkin luotonantajien mukaan nykyisen tilapäisen sääntelyn voimassaoloaikana hyödykesidonnaisten luottojen hinnat ovat nousseet. Lisäksi luonnoksessa todetaan, että useat luotonantajat ovat Kilpailu- ja kuluttajaviraston havaintojen

mukaan lopettaneet uusien luottojen myöntämisen ja uusien nostojen tekemisen mahdollisuuden vanhojen luottosopimusten perusteella kokonaan. Edellä kuvattu tilanne johtaa siihen, että kuluttajille tarjottavien luottojen kilpailu rajoittuu merkittävästi, koska kuluttajalle jää entistä useammin valittavakseen ainoastaan hyödykkeen myyjän tai tämän yhteistyökumppanin tarjoama, korkeampikorkoinen hyödykesidonnainen luotto samalla kun rahaluottojen tarjoaminen vähenee merkittävästi.

Ehdotettu sääntely jättää näkemyksemme mukaan huomioimatta täysin perustuslaillisen yhdenvertaisuuden sekä yleisemmin elinkeinonharjoittamisen kilpailuneutraliteetin. Hyödykesidonnaisen luoton määritelmää ei ole alun perin tarkoitettu kuluttajansuojalaissa liitettäväksi millään tavalla luotosta perit-tävään korkoon samoin kuin ei myöskään kuluttajansuojalaissa hyödykesidonnaiseksi luotoksi käsitteellisesti rinnastettavaa korttiluottoa. Ehdotettu sääntely asettaa luotonantajat täysin eriarvoiseen asemaan, ilman että tällä rajanvedolla voidaan perustellusti katsoa olevan mitään merkitystä sääntelyn tavoitteiden, eli maltillisten korkojen varmistaminen ja velkaongelmien vähentämisen toteutumisen osalta.

Edellä esitetyin perustein lain säätämiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä ei ole näkemyksemme mukaan perusteita. Lakiesityksen perustuslainmukaisuus tulisi vähintäänkin saattaa perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi.

Lakiehdotuksen ylimalkaisesti arvioidut vaikutukset kasvattavat myös tarvetta sidosryhmien perusteelliselle kuulemiselle ja asianmukaisen vaikutusarvion tekemiselle. Ehdotus ei ole oikeasuhteinen sen tavoitteiden kanssa ja sen voidaan perustellusti odottaa vaikuttavan satunnaisesti ja marginaalisesti kuluttajien taloudelliseen asemaan samalla kun se heikentää merkittävästi toimialan kilpailua.

Näkemyksemme mukaan yllä esittämiemme perusteiden johdosta alun perin tilapäiseksi tarkoitettun sääntelyn jatkamiselle nyt ehdotetulla uudella tilapäisellä lailla ei ole perusteita.

Helsingissä 17.11.2020

Aarvala Antti
Etua Oy